

DEBATT: ”Sverige bör verka för att Ryssland utesluts ur WTO”

Debatt

Publicerad: 2023-05-15 11:42

DEBATT – av Björn Forssén, advokat och juris doktor.

I min debattartikel i Dagens Juridik 2022-04-20, ”En linje 3 i Natofrågan?”, anförde jag framför allt att EU bör tämligen omgående återuppta arbetet med ett framtida frihandelsavtal mellan EU och USA, det vill säga det så kallade T-TIP- eller TTIP-avtalet (TTIP, The Transatlantic Trade and Investment Partnership), för att motverka att EU tappar sin handelspolitiska ställning globalt sett.

Jag anförde – och anför alltjämt – att behovet av att stärka EU handelspolitiskt genom att genomföra TTIP accentuerades genom brexit och förlusten av Förenade kungariket (Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland) som en viktig medlemsstat i EU, och består av vissa medlemsstater som måste stärkas för att den inre marknaden inte ska förlora ytterligare i ekonomisk kraft efter brexit.

Sålunda anser jag alltjämt att västerländsk demokrati och rättsstatsprincipen (*rule of law*) etc. inte längre kommer att gagnas med erforderlig styrka, om Förenade kungariket förflyttar sina handelspolitiska lojaliteter till Asien, genom att fullfölja den ansökan som britterna gjorde den 1 februari 2021, det vill säga strax efter utgången av övergångsperioden för brexit, om anslutning till frihandelsavtalet the Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP).

I en artikel i Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland (JFT), ”EU:s frihandelsavtal med USA, TTIP – en motvikt till förflyttningen av världsekonomin

tyngdpunkt till Asien och till gagn för världsfred” (JFT 4/2022 s. 425-436), har jag utvecklat mina argument för att Sverige ska verka för att arbetet med TTIP återupptas. I förevarande artikel tar jag upp framför allt vissa av dessa argument.

Intresset från amerikanskt håll är i stort sett ett ointresse. I stället för att utveckla samarbetet handelspolitiskt med EU går USA som så många gånger förut i en protektionistisk riktning, nu genom att *the Inflation Reduction Act – IRA – of 2022* om stora lokala miljöinvesteringar i USA missgynnar konkurrerande företag inom EU. Från min artikel Dagens Juridik 2022-04-20 upprepar jag i min nämnda artikel i JFT, att USA:s president Joe Biden, med anledning av Rysslands angreppskrig mot Ukraina, anser att USA och EU ska ha ett närmare samarbete, men då med försvarsförtecken och utan att han berör handelspolitiken.

Sålunda konstaterar jag i artikeln i JFT, att initiativet till att återuppta arbetet med TTIP måste komma från EU:s sida. Emellertid nämndes inte TTIP alls av EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, när hon 2023-01-17 meddelade vid World Economic Forum Annual Meeting, som hölls 16 – 20 januari 2023 i Davos (Schweiz), att EU avser att genomföra ett eget IRA, *a Green Deal Industrial Plan*. Jag noterar i artikeln att Sveriges statsminister, Ulf Kristersson (Moderata samlingspartiet, M), knappt en månad tidigare, vid sin återrapportering 2022-12-20 i Sveriges riksdag från mötet 2022-12-15 i Europeiska rådet, om bland annat klimatfrågan, uttryckte farhågor om protektionism från USA:s sida, med anledning av IRA. Sverige har således all anledning att ta upp på EU-nivå fråga om återupptagande av arbetet med att EU och USA genomför frihandelsavtalet TTIP. Om det är något som – vid sidan av fortsatt väpnat motstånd från Ukrainas sida – kan förmå Ryssland att besinna sig, är det enligt min mening ett handelspolitiskt enat Väst. På så sätt bör Ryssland inse att *Wandel durch Handel* är rätt väg för att vinna omvärldens respekt, i stället för att behöva utstå sanktioner från Väst under lång tid. I artikeln anför jag även att om EU återupptar arbetet angående TTIP med USA bör det dessutom öppna för en omstart av ratificeringsprocessen avseende EU:s investeringsavtal med Kina. Det skulle också visa ett aggressivt Ryssland att EU-projektet är ett fredsprojekt – inte ett hot.

I min artikel i JFT anför jag dock att den föregående regeringens inställning till TTIP var alltför vag och att jag uppfattar att den nuvarande regeringen betraktar TTIP som en ickefråga. I stället för att använda Sveriges ordförandeskap i EU:s råd under första halvåret 2023 till att driva på i TTIP-frågan har regeringen hittills skickat bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell (M) till Australien och Nya Zeeland för att förhandla om bilaterala frihandelsavtal mellan Sverige och de båda länderna.

I sammanhanget får jag också nämna något från min artikel i JFT om Rysslands förhållande till Europarådet, G20 och Världshandelsorganisationen WTO (World Trade Organization). Ryssland lämnade Europarådet den 15 mars 2022, vilket skedde på grund av att Ryssland inte ville bli uteslutna ur Europarådet som en konsekvens av kriget mot Ukraina. Emellertid kvarstår Ryssland som medlem i G20 och i WTO. I artikeln i JFT anför jag att Ryssland därigenom har skapat ytterligare problem i förhållande till EU dels genom att Ryssland är ett av G20-länderna och EU också ska vara representerat vid mötena i G20, dels genom att både Ryssland och Ukraina är medlemmar i WTO.

USA och EU deltar vid mötena i både G7 och G20, och bör enligt min mening kunna påverka G20-landet Ryssland i en fredlig riktning bland annat genom att återuppta arbetet med TTIP, men om det visar sig ogörligt är det en annan omständighet som bör påverka Ryssland i en fredlig riktning, nämligen att landet ska kunna möta bland annat USA eller någon av EU:s medlemsstater, representerad av EU-kommissionen, i förhandlingar inom WTO.

I sistnämnda hänseende bör också den omständigheten beaktas att WTO dessutom har en tvistlösningsmekanism (eng., *dispute settlement mechanism*) för avgörande av handelspolitiska konflikter, vilken fungerar som en domstol. Frågan ställer sig därmed enligt min mening hur WTO-medlemmen Ryssland ska kunna vända sig dit med klagomål på exempelvis EU och anföra på demokratiska principer baserade rättssäkerhetsmässiga argument för sin inställning i en sådan konflikt, om landet samtidigt sätter sig över dessa genom att bedriva angreppskrig mot WTO-medlemmen Ukraina.

Sålunda anför jag att Sverige bör verka för att Ryssland utesluts ur WTO, om sanktionerna från EU mot Ryssland, och Ukrainas väpnade motstånd, inte får Ryssland att dra sig tillbaka villkorslöst från Ukraina. Den åtgärden tillsammans med att Sverige påverkar EU att ta upp arbetet med TTIP, så att ett därigenom handelspolitiskt enat Väst i form av EU och USA tydligt framstår som en motvikt till förflyttningen av världsekonomin tyngdpunkt till Asien, bör motivera Förenade kungariket att inte ansluta sig till CPTPP och därigenom visa Ryssland att kriget i Ukraina blir en förlustaffär för det ryska folket under lång tid framöver.

I min artikel i Dagens Juridik 2022-04-20 anförde jag att det föreligger en risk med att Sverige ansluter sig till Nato såtillvida att försvarspolitiken flyttas från Sverige till ett USA-dominerat Nato, och att det i sådant fall ligger i farans riktning att röster höjs för att utrikespolitiken ska hanteras mera på EU-nivå. Jag erinrar ånyo om att USA:s president Joe Biden framhöll att USA och EU ska ha ett närmare samarbete, men då med försvarsförtecken, varvid han inte berörde handelspolitiken. Nu när Finland har blivit fullvärdig medlem i Nato, och problemen för Sveriges Nato-ansökan på grund av motsträviga Nato-medlemmarna Ungern och Turkiet verkar vara svåra att överbygga, ökar risken eller chansen – för den som så vill – för att röster höjs för att EU som en federation skulle gagna Sverige säkerhetspolitiskt.

I nyss nämnda artikel i Dagens Juridik hänvisade jag till mina artiklar i Dagens Juridik 2019-05-03 och 2019-05-23, där jag argumenterade för den franska linjen av innebörd att EU inte ska bli en federation. Det är fortfarande min uppfattning, men utvecklingen angående Sveriges Nato-ansökan gör att Sverige bör agera för att EU återupptar arbetet med frihandelsavtalet TTIP med USA. Annars lär det bli svårt säkerhetspolitiskt sett att EU ska förbli en mellanstatlig organisation av suveräna stater, i stället för att EU utvecklas till ett Europas förenta stater.